

**Oponentní posudek
na disertační práci Ing. Lucie Markové
na téma**

**„Pojetí výuky makroekonomie na vysokých školách s ekonomicky zaměřenými
studijními programy“**

Preambule

Nároky na disertační práci jsou předepsané normativně. Má prokázat schopnost doktoranda samostatně a tvořivě pracovat, ovládat metody vědecké práce a má přinést nové poznatky pro vědní oblast, na kterou se doktorand specializuje. V ní doktorand prokazuje úroveň nabytých vědomostí. Výsledek musí být publikovatelný. Podléhá vysokým obsahovým a metodologickým kritériím.

Téma se vztahuje k makroekonomii. Makroekonomie je obor ekonomické teorie zabývající se ekonomickým systémem v rámci společnosti. Sleduje vztahy mezi agregátními ekonomickými veličinami. Sleduje podmínky ekonomické rovnováhy. Poskytuje základ pro provádění hospodářské politiky státu. Na vysokých školách ekonomického směru je základním vyučovacím předmětem. Charakteristickým rysem makroekonomie jsou obecné ekonomické kategorie: hrubý domácí produkt, agregátní nabídka, agregátní poptávka, inflace, nezaměstnanost, úroková míra, měnový kurz, fiskální a monetární politika, zahraniční obchodní vztahy. Cílem výuky předmětu je, aby studenti s pochopením ovládali tyto pojmy. Zároveň aby získali sumu konkrétních faktů o těchto otázkách. Z toho vyplývá i pojetí výuky.

Pojetí neboli koncepce výuky jako pedagogický problém je v rukou učitele. Je to ustálená forma cílevědomého a systematického vzdělávání. Stanovuje obecnou strategii pro učitelovo pedagogické myšlení a jednání. Je základem pro učitelovo plánování, organizaci a volbu forem výuky.

Tento oponentní posudek se zaměří na tyto složky a na požadavky na ně kladené. S důrazem na to, zda se disertační práce orientuje tímto směrem.

Identifikace řešeného problému

Na vysokých školách ekonomického směru patří makroekonomie k základním studijním předmětům. Z ní vychází studium specializovanějších předmětů této skupiny. Studium makroekonomie vyžaduje určitou míru abstraktního myšlení studentů. Jeho kvalita závisí na studentech, na typologii jejich osobnosti. Odtud plyne závěr, že metody výuky tohoto předmětu závisí na struktuře typů osobnosti studijních skupin. Disertantka tento problém identifikovala celkem dobře. I když metody výuky makroekonomie je třeba odvozovat i z dalších hledisek, např. z přípravy učitelů vysoké školy. Od toho Ing. Marková odvozuje cíle své disertační práce. Navazuje samozřejmě na znalosti o současném stavu výuky makroekonomie, i z hlediska vlastní pedagogické práce.

Formulování hypotéz k řešení problému

Autorka disertační práce formuluje vlastní hypotézy, které by mohly vést ke zdokonalení pojetí výuky makroekonomie na vysoké škole. Stanovuje čtyři hypotézy. Autorka citlivě tyto hypotézy vztahuje k cíli své práce, k novému pojetí výuky makroekonomie. Hypotézy považují za nosné, usměrňující výzkum, který vede k cíli.

Volba metodologie řešení problému

Autorka zvolila především různé metody sběru dat, jichž získala značné množství, nejen z vlastní vysoké školy, kde působí, ale i z jiných vysokých škol, kde se vyučuje makroekonomie. Při kvantitativním zpracování dat použila autorka metody, které jí umožnily formulovat ověření hypotéz.

Celkový výsledek řešení problému

Autorka řešila problém s velkou odpovědností a jako vysokoškolská pedagožka i s velkým zájmem. Vycházela ze svých dlouhodobých zkušeností, které získala na soukromé vysoké škole ekonomického zaměření. Výsledky z řešeného problému formulovala podrobně, což vyjádřila ve značném rozsahu disertační práce (celkem 249 stránek, z toho 52 stránky tvoří bohatý seznam doprovodných materiálů). Doktorandka jí věnovala značnou pozornost jak po stránce odborné, tak formální. Oceňuji zvláště zpracování bohatého výzkumného materiálu. Rovněž stanovení a vyhodnocení hypotéz shledávám zcela v pořádku. Disertační práci však hodnotím z více hledisek, které souvisí s formulováním pojetí výuky makroekonomie na vysoké škole ekonomického směru. Jsou to následující hlediska.

Struktura obsahu disertační práce

Autorka svou práci rozdělila do těchto kapitol:

- Charakteristika současného stavu vysokoškolského vzdělávání
- Makroekonomie
- Vysokoškolská výuka
- Typologie osobnosti
- Složení studijních skupin podle typologie osobnosti MBTI na vybraných vysokých školách
- Studijní výsledky v předmětu makroekonomie
- Navržení vhodných metod pro výuku makroekonomie

Tabulka č.1 Kvantitativní proporce kapitol

Kapitola	Počet stránek	V %
První	16	8,9
Druhá	9	5,0
Třetí	23	12,8
Čtvrtá	39	21,8
Pátá	73	40,9
Šestá	3	1,7
Sedmá	16	8,9
Celkem	179	100,0

-2-

Z toho plyne, že jádrem disertační práce je typologie osobnosti a složení studijních skupin podle této

typologie na vybraných vysokých školách. Tato zásadní část disertační práce tvoří její jádro. Vyjadřují to kapitoly čtvrtá a pátá (dvě třetiny disertační práce). To plně odpovídá záměru doktorandky.

Doprovodný aparát

Tento materiál, který je součástí disertační práce, je velmi bohatý a zahrnuje formy vyjádření výsledků výzkumu a jejich prezentaci. Jeho nedílnou součástí je i bohatý seznam literatury a různých dalších zdrojů. Tento aparát je přehledný a má vysokou vypovídající schopnost.

Tabulka č. 2 Doprovodný grafický aparát

Formy doplňků	Počet	Procento
obrázky	4	4,7
grafy	43	50,0
tabulky	16	18,6
přílohy	23	26,7
celkem	86	100,0

V těchto doplňcích disertační práce převažují ty, které jsou hlavní formou vyjádření obsahu a výsledků vědecké práce. Doktorandka zajistila tuto část velmi obsažně, kvalitativně perfektně a v estetické vynikající podobě. Prokázala tak schopnost vědeckého postupu při řešení problému.

Tabulka č. 3 Použitá literatura

Původ	Počet titulů	V %
Domácí	30	62,5
Zahraniční	18	37,5
Celkem	48	100,0

Doktorandka použila hojnou a hodnotnou literaturu. Ta zahrnuje nejen odbornou ekonomickou literaturu, převážně učebnice makroekonomie, ale zejména psychologickou a sociologickou. V přiměřené míře se též opřela o literaturu z didaktik ekonomických předmětů a z teorie vyučování těmto předmětům. Prokázala, že má přehled nejen o domácích pramenech (dvě třetiny použité literatury) a dovede je využít, ale má též velký přehled o zahraničních pramenech, o které se rovněž dobře opřela ve své práci.

Hodnocení jednotlivých kapitol

Charakteristika současného stavu vysokoškolského vzdělávání vychází nejen z podmínek ČR, ale i z mezinárodních srovnání. Uvádí kvantitativní tendence, doplňuje vlastní hodnocení stavu a naznačuje jeho problémy u nás. Jsou to především velké počty vysokých škol a proporce mezi veřejnými a soukromými vysokými školami, jichž je v oboru ekonomickém značné množství.

Makroekonomie považována za vědní obor i vyučovací předmět na některých vysokých školách se zařazuje do výuky různě. V disertační práci se autorka pochopitelně věnuje jen vybraným vysokým školám.

Vysokoškolská výuka se zaměřuje na její koncepcce. Hovoří se o přístupech individualizované výuky a o koncepci problémového vyučování. Velmi podrobně rozvádí různé formy výuky, až zbytečně do velkých detailů. Zejména u těch, které spíše patří do škol nižšího stupně. Tento přehled by bylo vhodné doplnit, které z nich jsou vhodné pro výuku makroekonomie.

Typologie osobnosti pojednává podrobně o různých pojetích významných psychologů. V doktorské disertační práci Ing. Lucie Markové byla věnována značná pozornost psychologickému hledisku, což je plně v souladu se specifickostí předkládané práce. Z mnoha pojetí typologií osobnosti se autorka zaměřila na Hippokratovu, Kretschmerovu, Sheldonovu, Pavlovovu a Eysenckovu typologii osobnosti a zvýšenou pozornost pak věnovala teorii osobnosti Carla Junga. Výběr se jeví v pořádku, postrádám však zdůvodnění, proč jsou ze široké škály vybráni právě výše zmínění učenci.

Myers-Briggs Type Indicator (MBTI) je typologie osobnosti, kterou s využitím učení Carla Junga vytvořily I. Myersová a K. Briggsová. Došly k závěru, že existují 4 hlavní oblasti, kterými se lidé od sebe vzájemně liší. Tyto odlišnosti nazvaly „preferencemi“, týkají se následujících oblastí:

- * čemu v první řadě věnujeme energii
- * jakým způsobem zpracováváme informace
- * jakým způsobem se rozhodujeme
- * jak organizujeme svůj život.

Permutací těchto 4 preferencí vzniká 16 osobnostních typů. Tato typologie je oblíbená pro svoji srozumitelnost (a využívá se dlouhodobě). Tento test řadí osobnosti dle jejich dominantních vlastností. Počítá s tím, že každý jedinec má své specifické preference skryté ve způsobu vkládání svých zkušeností a tyto preference jsou základem našich zájmů, potřeb, hodnot a motivací.

Složení studijních skupin podle typologie osobnosti MBTI na vybraných vysokých školách. Autorka se ve své disertační práci velice podrobně věnovala typologii osobnosti, důkladně analyzovala MBTI, věnovala se základním dimenzím osobnosti dle této typologie, dynamickým vlastnostem osobnosti i studijní úspěšnosti z pohledu této psychologie. Ve své práci vycházela z podkladů, které získala z pěti různých vysokých škol, kde se učí makroekonomie.

Studijní výsledky v předmětu makroekonomie autorka popisuje na příkladech zejména své soukromé vysoké školy. Soustřeďuje se na formy a metody aplikované na výuku makroekonomie, které spojuje s různými typy osobnosti studentů. Její závěry vyúsťují do výsledků studia, prověřené zkouškami. Metody výuky hodnotí jako vhodné pro jednotlivé typy osobností. Rozvádí je podrobně.

Navržení vhodných výukových metod pro výuku makroekonomii je určeno pro jednotlivé typy osobností. Je to kapitola, která svým zaměřením a obsahem se týká hlavního jádra disertační práce. Nezapomíná se ani na výuku makroekonomie ve skupinách studentů. Tato kapitola je zpracována velmi detailně.

Ověření hypotéz

Ty jsou uvedeny na 10. a 11. stránce disertační práce. Výzkumem autorky bylo prokázáno, že složení vysokoškolských studentů, studující ekonomické obory, není stejné, jako je tomu u ostatní populace. Není však potvrzeno, že nejsou významné rozdíly mezi nimi, zda studují v prezenční, distanční nebo v kombinované formě z hlediska typologie osobnosti. Na druhé straně bylo potvrzeno, že složení studentů různých ekonomicky orientovaných studijních oborů ovlivňuje jejich typologické odlišnosti. Platí skutečnost, že intuitivní studenti dosahují lepších studijních výsledků u zkoušky z předmětu makroekonomie. Tyto závěry podstatně ovlivňují pojetí výuky tohoto předmětu ekonomického charakteru, kde tento předmět je osový, na rozdíl od ostatních vysokých škol, kde na vysoké škole makroekonomie není stěžejní ekonomický předmět. Proto učitelé makroekonomie musí přizpůsobit vztah k předmětům a organicky měnit formy výuky. V tom jsou rozdíly v jejich práci, učí-

li tomuto předmětu na různých vysokých školách. K tomu musí přihlédnout učitelé, kteří učí makroekonomii především na ryze vysoké škole ekonomického zaměření.

Proto učitelé makroekonomie musí přizpůsobit vztah k předmětů a organicky měnit formy výuky. V tom jsou rozdíly v jejich práci, učí-li tomuto předmětu na různých vysokých školách.

Závěr hodnocení

Některé připomínky a pohledy ze současné (moderní) psychologie by bylo vhodné zvážit. Tímto nijak nesnižuji vysokou hodnotu předkládané disertační práce – zde mám více na mysli to, že v případné navazující habilitační docentské práci je nutno v tomto směru pokračovat. Touto disertační prací autorka dokazuje, že je schopna takto postupovat – je třeba právě argumentaci a protiargumentaci věnovat zvýšenou pozornost. Disertační práci Ing. Lucie Markové pokládám za svědomitě a velice pečlivě zpracovanou.

Autorka je skutečně samostatná a tvořivá a přináší nové poznatky. Ať některé části práce jsou publikovatelné plně nebo po určitých úpravách. Především jsou publikovatelné na příslušných vysokých školách, ale zejména v publikacích mimo ně, které se zabývají ekonomickou teorií a praxí.

Při velké obhajobě doporučuji doktorandce Ing. Markové, aby se soustředila na objasnění:

- 1) Proč byla do disertační práce vybrána právě pojetí výše uvedených typologií?
- 2) Proč nebyl test zcela anonymní? (Uvádíte, že část studentů podpis připojila a část nikoli – objasněte, prosím).
- 3) V některých částech je disertační práce jen popisná, poněkud mi chybí argumentace a protiargumentace, polemika s názory jiných, vlastní názor na věc, komentáře.
- 4) Jak se bude postupovat ve výuce s přihlédnutím k různým typům osobností studentů při hromadné výuce (přednášky) a při vyučování skupinovém (semináře)?

Celkový návrh: Protože doktorandka splnila během svého studia všechny studijní povinnosti, v případě úspěšné obhajoby disertační práce doporučuji jí udělit akademický titul Ph.D.

prof. Ing. Ondřej Asztalos, CSc.
oponent

